

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
Y. BOT
fremsat den 6. september 2017¹

Sag C-367/16

**Straffesag
mod
Dawid Piotrowski**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af hof van beroep te Brussel (appeldomstol i Bruxelles, Belgien))

»Rammeafgørelse 2002/584/RIA – den europæiske arrestordre – procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne – obligatoriske grunde til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre – mindreårig – strafferetligt ansvar – princippet om »opdragelsespræferencen« – børns rettigheder – artikel 24, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder«

1. Den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse, som er indgivet af hof van beroep te Brussel (appeldomstolen i Bruxelles, Belgien), er indgivet inden for rammerne af fuldbyrdelsen i Belgien af en europæisk arrestordre, som er udstedt den 17. juli 2014 af de polske myndigheder mod Daniel Popławski, som er en polsk statsborger bosiddende i Belgien, med henblik på fuldbyrdelse af to fængselsstraffe.

2. I denne sag opfordres Domstolen nærmere bestemt for første gang til at fortolke artikel 3, nr. 3), i Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne², som ændret ved Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26. februar 2009³ (herefter »rammeafgørelse 2002/584«). Denne bestemmelse fastsætter obligatoriske grunde til at afslå fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre, hvis den person, der er omfattet af arrestordren, efter den fuldbyrdende medlemsstats lovgivning på grund af sin alder ikke kan gøres strafferetligt ansvarlig for de handlinger, der ligger til grund for den nævnte arrestordre.

3. I dette forslag til afgørelse vil jeg redegøre for, hvorfor artikel 3, nr. 3), i rammeafgørelse 2002/584 skal fortolkes således, at den obligatoriske grund til at afslå fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre, der er fastsat i denne bestemmelse, ikke finder anvendelse, blot fordi den gerningsmand, som denne arrestordre er udstedt over for, er mindreårig.

4. Jeg vil dernæst redegøre for, hvorfor jeg finder, at rammeafgørelsens artikel 3, nr. 3), i lyset af artikel 24, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder⁴ skal fortolkes således, at den fuldbyrdende medlemsstat kan afslå at overgive en mindreårig, hvis sidstnævnte i betragtning af sin alder på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, ikke kan pålægges nogen

1 – Originalsprog: fransk.

2 – EFT 2002, L 190, s. 1.

3 – EUT 2009, L 81, s. 24.

4 – Herefter »chartret«.

straf i henhold til denne medlemsstats lovgivning. Til gengæld skal den fuldbyrdende medlemsstat overgive den mindreårige, når den straf, der under hensyntagen til den pågældendes alder på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, kan idømmes i den udstedende medlemsstat, med hensyn til sin art og størrelsesorden svarer til en straf, der ligeledes ville kunne ifaldes eller idømmes i den fuldbyrdende medlemsstat.

5. I tilfælde af den fuldbyrdende medlemsstats afslag på at overgive den mindreårige skal denne i forhold til den mindreårige opfylde de omsorgsforpligtelser i forbindelse med pædagogiske støtteaktiviteter, der påhviler den.

I. Retsforskrifter

A. EU-retten

6. Femte til ottende samt tiende betragtning til rammeafgørelse 2002/584 har følgende ordlyd:

- »(5) Den Europæiske Unions erklærede mål [om] at blive et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed har skabt et ønske om at afskaffe udlevering mellem medlemsstaterne og indføre en ordening for overgivelse mellem judicielle myndigheder. Endvidere vil indførelsen af en ny forenklet ordening for overgivelse af dømte eller mistænkte personer med henblik på straffuldbyrdelse eller retsforfølgning gøre det muligt at mindske den kompleksitet og den risiko for forsinkelser, der er en følge af de nuværende udleveringsprocedurer. De traditionelle samarbejdsrelationer, som hidtil har bestået mellem medlemsstaterne, bør erstattes med en ordening med fri bevægelighed for afgørelser på det strafferetlige område, både afgørelser før domsafsigelsen og endelige afgørelser, i et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed.
- (6) Den europæiske arrestordre, som denne rammeafgørelse omhandler, er den første udmøntning på det strafferetlige område af princippet om gensidig anerkendelse, som Det Europæiske Råd har udråbt til en »hjørnesteen« i det retlige samarbejde.
- (7) Da målet at erstatte det multilaterale udleveringssystem, der bygger på den europæiske udleveringskonvention af 13. december 1957, ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne, hvis de handler enkeltvis, og derfor bedre kan gennemføres på EU-plan, kan Rådet træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. artikel [3 TEU] og artikel 5 [TEF]. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. sidstnævnte artikel, er denne rammeafgørelse ikke mere vidtgående end hvad der er nødvendigt for at nå disse mål.
- (8) Afgørelser om fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre skal underkastes tilstrækkelig kontrol, hvilket betyder, at en judicial myndighed i den medlemsstat, hvor den eftersøgte er blevet anholdt, skal træffe afgørelse om den pågældendes overgivelse.

[...]

- (10) Ordningen med den europæiske arrestordre er baseret på en høj grad af tillid mellem medlemsstaterne [...]

7. Rammeafgørelsens artikel 1 med overskriften »Definition af og pligten til at fuldbyrde en europæisk arrestordre« har følgende ordlyd:

- »1. Den europæiske arrestordre er en retsafgørelse truffet af en medlemsstat med det formål, at en anden medlemsstat anholder og overgiver en eftersøgt person med henblik på strafforfølgning eller fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning.

2. Medlemsstaterne fuldbyrder enhver europæisk arrestordre på grundlag af princippet om gensidig anerkendelse og i overensstemmelse med bestemmelserne i denne rammeafgørelse.

3. Denne rammeafgørelse indebærer ikke nogen ændring af pligten til at respektere de grundlæggende rettigheder og grundlæggende retsprincipper, således som de er defineret i artikel 6 [TEU].«

8. Den nævnte rammeafgørelses artikel 3 angiver de obligatoriske grunde til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre. Artiklen bestemmer:

»Den judicielle myndighed i den fuldbyrdende medlemsstat (i det følgende benævnt »den fuldbyrdende judicielle myndighed«) afslår at fuldbyrde en europæisk arrestordre i følgende tilfælde:

[...]

3) hvis den person, der er omfattet af en europæisk arrestordre, efter den fuldbyrdende medlemsstats lovgivning på grund af sin alder ikke kan gøres strafferetligt ansvarlig for de handlinger, der ligger til grund for den europæiske arrestordre.«

9. Artikel 15 i rammeafgørelse 2002/584 har følgende ordlyd:

»1. Den fuldbyrdende judicielle myndighed træffer afgørelse om overgivelse af den pågældende inden for de frister og på de betingelser, der er fastsat i denne rammeafgørelse.

2. Hvis den fuldbyrdende judicielle myndighed finder, at de oplysninger, den udstedende medlemsstat har fremsendt, ikke er tilstrækkelige til, at den kan træffe afgørelse om overgivelsen, anmoder den om straks at få de nødvendige supplerende oplysninger, navnlig i forbindelse med artikel 3-5 og 8, og kan fastsætte en tidsfrist for fremsendelsen af disse oplysninger under hensyn til nødvendigheden af at overholde fristerne i artikel 17.

3. Den udstedende judicielle myndighed kan til enhver tid fremsende supplerende nyttige oplysninger til den fuldbyrdende judicielle myndighed.«

B. Belgisk ret

10. Artikel 3, nr. 3), i rammeafgørelse 2002/584 blev gennemført i belgisk ret ved artikel 4, nr. 3, i wet betreffende het Europees aanhoudingsbevel (lov om den europæiske arrestordre) af 19. december 2003 (herefter »loven om den europæiske arrestordre«)⁵. Ifølge denne bestemmelse afslås fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre, hvis den person, der er omfattet af arrestordren, efter belgisk lovgivning på grund af sin alder ikke kan gøres strafferetligt ansvarlig for de handlinger, der ligger til grund for den nævnte arrestordre.

11. Den forelæggende ret har i denne forbindelse præciseret, at man efter belgisk ret først er strafferetligt ansvarlig ved det fyldte 18. år. Dog kan en mindreårig, der er fyldt 16 år, straffes, såfremt sidstnævnte har begået færdselsovertrædelser, eller såfremt en ungdomsdomstol erklærer sig inkompetent.

12. I henhold til artikel 36, nr. 4, i wet betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade (lov om beskyttelse af unge, omsorgen for unge, der har begået en strafbar lovovertrædelse, og erstatning for skade forvoldt af denne lovovertrædelse) af 8. april 1965⁶ i den

5 – *Belgisch Staatsblad*, 22.12.2003, s. 60075.

6 – *Belgisch Staatsblad*, 15.4.1965, s. 4014.

affattelse, der finder anvendelse i tvisten i hovedsagen (herefter »loven om beskyttelse af unge«), gælder nemlig, at familie- en jeugdrechtbank (familie- og ungdomsret, Belgien) tager stilling til anklagemyndighedens påstande i forhold til personer, der stafforfølges for en strafbar lovovertrædelse, der blev begået inden det fyldte 18. år.

13. Denne lovs artikel 57a, stk. 1, fastslår, at såfremt en person, der fremstilles for en familie- en jeugdrechtbank (familie- og ungdomsret) på grund af en handling, der er kvalificeret som en strafbar lovovertrædelse, på handlingens tidspunkt er fyldt 16 år eller mere, og familie- en jeugdrechtbank (familie- og ungdomsret) finder, at en plejeforanstaltning, indsættelse i ungdomsinstitution eller en ungdomssanktion ikke er en passende foranstaltning, kan denne domstol ved en begrundet kendelse erklære sig inkompetent og henvise sagen til anklagemyndigheden med henblik på stafforfølging eller en særlig afdeling i familie- en jeugdrechtbank (familie- og ungdomsretten) eller til en nævningeret, afhængigt af den begåede overtrædelse.

14. Denne bestemmelse fastslår, at familie- en jeugdrechtbank (familie- og ungdomsretten) imidlertid udelukkende kan erklære sig inkompetent, hvis en af de følgende betingelser er opfyldt – dvs. såfremt den pågældende person allerede har været genstand for en eller flere af de i artikel 37, stk. 2, 2a eller 2b i loven om beskyttelse af unge omhandlede foranstaltninger eller et tilbud om genopretning som omhandlet i lovens artikel 37a-37d, eller der er tale om en handling som omhandlet i artikel 373, 375, 393-397, 400, 401, 417b, 417c og 471-475 i code pénal (den belgiske straffelov) eller forsøg på en handling som omhandlet i denne lovs artikel 393-397.

15. Artikel 57a, stk. 1 i lov om beskyttelse af unge bestemmer ligeledes, at familie- en jeugdrechtbank (familie- og ungdomsretten) begrundelse skal ske under hensyntagen til den pågældendes personlighed, hans miljø og grad af modenhed. Denne artikel kan finde anvendelse, uanset om den nævnte person på dommens tidspunkt er fyldt 18 år. I dette tilfælde ligestilles vedkommende med en mindreårig.

16. I henhold til denne lovs artikel 57a, stk. 2, kan familie- en jeugdrechtbank (familie- og ungdomsretten) ikke erklære sig inkompetent under anvendelse af denne bestemmelse uden først at have ladet gennemføre en social undersøgelse og en medicinsk-psykologisk undersøgelse. Sidstnævnte har til formål at vurdere situationen ud fra den pågældendes personlighed, hans miljø og hans grad af modenhed. Med henblik herpå tages der hensyn til arten, hyppigheden og grovheden af de strafbare forhold, vedkommende er sigtet for, for så vidt som de er relevante for vurderingen af vedkommendes personlighed.

17. Under visse betingelser kan familie- en jeugdrechtbank (familie- og ungdomsretten) erklære sig inkompetent uden at lade gennemføre en social undersøgelse og/eller uden at råde over rapporten fra den medicinsk-psykologiske undersøgelse.

II. De faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen

18. Den 17. juli 2014 udstedte Sąd Okręgowy w Białymstoku (den regionale domstol i Białystok, Polen) en europæisk arrestordre mod Dawid Piotrowski, som er polsk statsborger, med henblik på fuldbyrdelse af to retskraftige straffedomme.

19. Således idømte denne domstol ved dom af 15. september 2011 Dawid Piotrowski en fængselsstraf på seks måneder for at have begået tyveri – nærmere bestemt cykeltyveri – samt ved dom af 10. september 2012 en fængselsstraf på to år og seks måneder for at have afgivet falske oplysninger med hensyn til en alvorlig forbrydelse. De to straffe, der blev idømt, skal endnu afsnes i deres helhed.

20. Ved kendelse af 6. juni 2016, beordrede onderzoekrechter (undersøgelsesdommeren) ved Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (den nederlandsksprogede ret i første instans i Bruxelles, Belgien) Dawid Piotrowski anholdt med henblik på udførelsen af den europæiske arrestordre og overgivelse af sidstnævnte til de polske myndigheder på grundlag af dommen af 10. september 2012. Til gengæld fastslog undersøgelsesdommeren ved samme kendelse, at den europæiske arrestordre ikke kunne fuldbyrdes for så vidt angik dommen af 15. september 2011, idet Dawid Piotrowski var mindreårig på gerningstidspunktet.

21. Den 7. juni 2016 iværksatte procureur des Konings (anklagemyndigheden, Belgien) appel til prøvelse af denne kendelse med hensyn til afslaget på fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre for så vidt angår dommen af 15. september 2011. Denne forklarer, at en mindreårig, der er fyldt 16 år, kan være genstand for en europæisk arrestordre udstedt af de belgiske myndigheder, såfremt familien jeugdrechtbank (familie- og ungdomsretten) erklærer sig for inkompetent i henhold til lov om beskyttelse af unge. I dette tilfælde foretager sidstnævnte en konkret bedømmelse af den mindreåriges situation med henblik på at fastslå, om vedkommende kan ifalde strafferetligt ansvar, og om denne kan være genstand for strafforfølgning.

22. Til gengæld mener procureur des Konings (anklagemyndigheden), at det, når det drejer sig om at fuldbyrde en europæisk arrestordre udstedt af myndighederne i en anden medlemsstat, ikke er nødvendigt at foretage denne bedømmelse konkret, og at der alene skal tages hensyn til alderskriteriet – dvs. fastslås, hvorvidt alderen på 16 år var nået på gerningstidspunktet. Ifølge procureur des Konings (anklagemyndigheden) kan personen fra denne alder nemlig straffes, hvorved det i forhold til udlevering eller overgivelse er uden betydning, hvilke supplerende betingelser der efter belgisk ret skal være opfyldt for at indlede strafforfølgning. I denne forbindelse har procureur des Konings (anklagemyndigheden) præciseret, at de belgiske retter ikke har kompetence i straffeprocessretlig henseende, lige så lidt som de kan pålægge den udstedende myndighed betingelser, som ikke kendes i denne myndigheds nationale ret.

23. Den forelæggende ret, hof van beroep te Brussel (appeldomstolen i Bruxelles), står i virkeligheden over for retspraksis i to modstridende retninger med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt en mindreårig på 16 år kan overgives i forbindelse med fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre.

24. Ved dom af 6. februar 2013⁷ fastslog anden afdeling i den fransksprogede afdeling ved Hof van cassatie (kassationsdomstol, Belgien) nemlig i det væsentlige, at den procedure, hvorefter retten skal erklære sig inkompetent, for så vidt som denne procedure ikke finder anvendelse på en person, der retsforfølges af myndighederne i en anden medlemsstat, ikke kunne finde anvendelse i forbindelse med fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre, der vedrører en mindreårig. Følgelig kan der ikke foretages overgivelse af denne mindreårig.

25. Imidlertid fastslog Hof van Cassatie (kassationsdomstol) ved dom af 11. juni 2013⁸, i plenum, i det væsentlige, at princippet om gensidig anerkendelse, hvorpå den europæiske arrestordre er støttet, medfører, at retten i fuldbyrdelsesstaten ikke har kompetence til at træffe straffeprocessuelle afgørelser. Dette udelukker følgelig for de belgiske retsinstansers vedkommende en forudgående stillingtagen til, om der skal træffes en plejeforanstaltning, indsættelse i en ungdomsinstitution, eller om der skal træffes en afgørelse, hvorefter familie- en jeugdrechtbank (familie- og ungdomsretten) skal erklære sig inkompetent i sagen. Som følge heraf er overgivelse af personer, der var fyldt 16 år eller mere på gerningstidspunktet – i det foreliggende tilfælde var der tale om manddrab – ikke afhængig af en afgørelse om rettens inkompetence, og denne person kan følgelig gøres strafferetligt ansvarlig som forudsat i artikel 4, nr. 3), i loven om den europæiske arrestordre.

7 – Dom nr. P.13.0172.F, kan findes via følgende webadresse: http://jure.juridat.just.fgov.be/pdfapp/download_blob?idpdf=F-20130206-3

8 – Dom nr. P.13.0780.N, kan findes via følgende webadresse: http://jure.juridat.just.fgov.be/pdfapp/download_blob?idpdf=F-20130611-2

26. Stillet over for denne usikkerhed i retspraksis har den forelæggende ret derfor besluttet at forelægge Domstolen spørgsmål.

III. De præjudicielle spørgsmål

27. Da der hersker tvivl om fortolkningen af rammeafgørelse 2002/584, har hof van beroep te Brussel (appeldomstolen i Bruxelles) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Skal artikel 3, nr. 3), i rammeafgørelse [2002/584] fortolkes således, at der kun kan ske overgivelse af personer, der efter den fuldbyrdende medlemsstats ret må anses for myndige, eller kan den fuldbyrdende medlemsstat i henhold til denne artikel også overgive mindreårige, som efter den nationale lovgivning fra en bestemt alder (eventuelt under en række betingelser) kan gøres strafferetligt ansvarlig?
- 2) Såfremt det antages, at det efter [denne] rammeafgørelses[es] artikel 3, nr. 3), ikke er forbudt at overgive mindreårige, skal denne artikel da fortolkes således, at
  - a) den omstændighed, at der i national ret er en (teoretisk) mulighed for at kunne straffe mindreårige fra en bestemt alder, er tilstrækkelig som kriterium for overgivelse (med andre ord ved en foretage en abstrakt bedømmelse på grundlag af kriteriet om den alder, fra hvilken en person kan gøres strafferetligt ansvarlig, uden hensyntagen til eventuelle supplerende betingelser)
  - b) hverken princippet om gensidig anerkendelse i [...] artikel 1, stk. 2, [i rammeafgørelse 2002/584] eller ordlyden af [denne rammeafgørelses] artikel 3, nr. 3), er til hinder for, at den fuldbyrdende medlemsstat foretager en konkret bedømmelse fra tilfælde til tilfælde, hvorunder det kan kræves, at den person, der er genstand for arrestordren, i henseende til strafferetligt ansvar skal opfylde de samme betingelser, som gælder for den fuldbyrdende medlemsstats egne statsborgere på grundlag af alder på gerningstidspunktet, på grundlag af arten af den lovovertrædelse, der gøres gældende, og muligvis sågar på grundlag af tidligere domstolsinterventioner i den udstedende medlemsstat, som har medført en ungdomssanktion, selv om sådanne betingelser ikke findes i den udstedende medlemsstat?
- 3) Såfremt den fuldbyrdende medlemsstat kan anlægge en konkret bedømmelse, skal der for at undgå straffrihed da ikke sondres mellem overgivelse med henblik på strafforfølgning og overgivelse med henblik på straffuldbyrdelse?«

IV. Bedømmelse

28. Det skal indledningsvis anføres, at der efter min opfattelse ikke er nogen tvivl om, at den obligatoriske grund til at afslå fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre, der er fastsat i artikel 3, nr. 3), i rammeafgørelse 2002/584, ikke finder anvendelse, blot fordi den gerningsmand, som denne arrestordre er udstedt over for, er mindreårig.

29. Det fremgår nemlig af de forarbejder, der førte til vedtagelsen af denne rammeafgørelse, at EU-lovgiver netop tog hensyn til situationer med mindreårige personer ved at indføre en ændring under lovgivningsproceduren, der fastslår, at en medlemsstat ikke vil kunne overgive en mindreårig, over for hvilken der er udstedt en europæisk arrestordre, når denne som følge af sin alder ikke kan gøres strafferetligt ansvarlig efter den fuldbyrdende medlemsstats lovgivning. Nærmere bestemt har Parlamentet, der er forfatteren til dette ændringsforslag, begrundet sidstnævnte ved at anføre, at »[h]vis den eftersøgte person betragtes som *mindreårig* i fuldbyrdelseslandet, skal dette land have

mulighed for at afvise at fuldbyrde arrestordren«⁹.

30. Denne grund til at afslå fuldbyrdelse, der oprindeligt var frivillig, er blevet til en af de obligatoriske grunde til at afslå fuldbyrdelse, der i dag er indeholdt i den nævnte rammeafgørelses artikel 3, nr. 3).

31. Det skal tilføjes, at den alder, hvor en person kan gøres strafferetligt ansvarlig, ikke må forveksles med den kriminelle lavalder, som er to forskellige begreber. Mindreårige kan gøres strafferetligt ansvarlige for de overtrædelser, som de begår. Den kriminelle lavalder er et begreb, der definerer den alder, hvor en person er underlagt den almindelige lovgivning om strafferetligt ansvar.

32. Det fremgår således klart, at EU-lovgiver, ved i denne bestemmelse at præcisere, at den judicielle myndighed i den fuldbyrdende medlemsstat afslår til myndighederne i den udstedende medlemsstat at overgive en person, der »på grund af sin alder ikke kan gøres strafferetligt ansvarlig« for de handlinger, som denne har begået, ikke tog sigte på personer, der endnu ikke havde opnået den kriminelle lavalder, men snarere mindreårige, som efter den fuldbyrdende medlemsstats lovgivning ikke kan gøres strafferetligt ansvarlige.

33. Følgelig er det min opfattelse, at artikel 3, nr. 3), i rammeafgørelse 2002/584/RAI skal fortolkes således, at den obligatoriske grund til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, der er fastsat i denne bestemmelse, ikke finder anvendelse, blot fordi den gerningsmand, som denne arrestordre er udstedt over for, er mindreårig.

34. Det skal nu indledningsvis fastslås – således som den forelæggende ret i det væsentlige har stillet spørgsmål om – hvorvidt begrebet »strafferetligt ansvarlig« som omhandlet i denne bestemmelse gør det muligt for den fuldbyrdende medlemsstat med henblik på overgivelse af den mindreårige til den udstedende medlemsstat at foretage en undersøgelse af denne mindreåriges situation for at fastslå, om alle de nødvendige betingelser efter dens nationale lovgivning for, at vedkommende kan gøres strafferetligt ansvarlig, er opfyldte.

35. De forelagte præjudicielle spørgsmål vedrører den strafferet, der finder anvendelse på mindreårige. De kan således kun besvares under hensyntagen til de særlige træk ved denne ret, der på den ene side omhandler de klassiske mekanismer i forbindelse med det strafferetlige ansvar, men på den anden side i strafferetten indfører regler, der indebærer grundlæggende ændringer af dennes funktionsmåde og tilgang.

36. Hvad for det første angår de klassiske regler for mekanismen for det strafferetlige ansvar bemærkes, at gerningsmanden for at blive gjort strafferetligt ansvarlig for en faktisk handling, som loven på det sted, hvor handlingen blev begået, har gjort til en forbrydelse, skal have følgende egenskaber:

- have været bevidst om det, vedkommende gjorde
- have været vidende om, at handlingen var ulovlig, og
- alligevel have villet begå den.

37. Disse egenskaber (bevidsthed, indsigt og vilje) vurderes konkret fra sag til sag og udgør under overholdelse af reglerne for en retfærdig rettergang den opgave, der påhviler de retslige, efterforskende og retshåndhævende myndigheder. Det drejer sig her om den udstedende medlemsstats myndigheder.

⁹ – jf. Europa-Parlamentets betænkning af 14.11.2001 om Kommissionens forslag til Rådets rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme (A5-0397/2001, ændringsforslag 72), findes på følgende internetadresse:
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A5-2001-0397+0+DOC+PDF+V0//DA> (min fremhævelse).

38. Hvad derefter angår de særlige egenskaber, der indføres ved lovgivningen om mindreårige, skal det angives, hvad disse i det væsentlige består af.

39. I betragtning af de almindelige regler, som regulerer begrebet om det strafferetlige ansvar, lader det umiddelbart til, at anvendelsen af disse bliver sværere, jo yngre den mindreårige er. For at løse dette problem anvender visse medlemsstater en konkret fremgangsmåde som den, jeg netop har beskrevet i punkt 36 og 37 i dette forslag til afgørelse, og andre har indført en ordning, der udelukker, at der kan ifaldes strafferetligt ansvar under en ved lov fastsat aldersgrænse.

40. Hvad angår den straf, der skal pålægges, konstateres der derefter en væsentlig forskel i forhold til den lovgivning, der finder anvendelse på myndige lovovertrædere, der reelt består i at indføre en sondring mellem ansvar og strafbarhed. Således ville en mindreårig lovovertræder kunne anses for at være ansvarlig, men loven ville som følge af den pågældendes alder forbyde, at vedkommende kunne pålægges en straf.

41. Denne løsning, der kan synes at være ejendommelig – og overordentlig kompliceret – er faktisk realiseringen af et af de grundlæggende principper, der ligger til grund for lovgivningen om mindreårige, nemlig princippet om opdragelsespræferencen.

42. Dette princip er opstået som en følge af den historiske udvikling af dette område af strafferetten, en udvikling, der tog fart i kølvandet på Anden Verdenskrig, bl.a. under indflydelse af de såkaldte teorier om »défense sociale« (anbringelse i en social institution), hvor vægten lægges på forebyggelse, opdragelse og reintegration.

43. Ungdomsstrafferettens særlige træk understreges i dag af talrige internationale instrumenter, som medlemsstaterne har indgået eller tiltrådt. Blandt disse kan jeg nævne konventionen om barnets rettigheder¹⁰, såvel som De Forenede Nationers standardminimumsregler for retspleje over for mindreårige (Beijingreglerne)¹¹.

44. Unionen har allerede indarbejdet dette særlige træk og sørger for, at dette indføres i alle EU-politikker. Således forklarer Kommissionen i EU's dagsorden for børns rettigheder¹², at »[e]n mere børnevenlig retspleje i EU er et vigtigt indsatsområde [på denne dagsorden]«, og præciserer, at »[f]ængsling af børn bør kun benyttes som sidste udvej og i så kort tid som muligt«¹³. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/800 af 11. maj 2016 om retssikkerhedsgarantier for børn, der er mistænkte eller tiltalte i straffesager¹⁴, fremhæver vigtigheden af hensyntagen til dette særlige træk ved ungdomsstrafferetten inden for EU-retten.

45. Samme behov blev påpeget af Europarådet i dets rapport: »Child-friendly juvenile justice from rhetoric to reality«¹⁵ (børnevenlig ungdomsretspleje fra retorik til realitet). I denne rapport udtaler Europarådet sig mere præcist og opfordrer medlemsstaterne til bl.a. at fastsætte minimumsalderen for strafferetligt ansvar til mindst 14 år, idet Europarådet definerer en række løsninger, der er tilpasset de yngste lovovertrædere med henblik på at erstatte traditionel strafferetlig forfølgning og at sørge for, at frihedsberøvelse af mindreårige kun må bruges som en sidste udvej og for det kortest mulige passende tidsrum, navnlig ved at udvikle alternative foranstaltninger og ikke frihedsberøvende straffe som en

10 – Konvention vedtaget af De Forenede Nationers Generalforsamling i dens resolution 44/25 af 20.11.1989, som trådte i kraft den 2.9.1990.

11 – Vedtaget af samme generalforsamling i dens resolution nr. 40/33 af 29.11.1985.

12 – Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, COM(2011) 60 final.

13 – Jf. s. 6 ff. i denne meddelelse.

14 – EUT 2016, L 132, s. 1.

15 – Rapporten af 19.5.2014, dok. 13511.

erstatning for varetægtsfængsling og fængsling efter retssagen, såsom advarsler eller irrettesættelser, pædagogiske foranstaltninger, bøder, pålæg om overvågning, uddannelsesprogrammer osv. Alle disse anbefalinger omfatter i det væsentlige de regler, der er nedfældet i konventionen om barnets rettigheder¹⁶ og i Beijingreglerne¹⁷.

46. Det følger således af det ovenstående, at straffen for så vidt angår ungdomsstrafferetten alene er af underordnet karakter, og at opdragelse skal tillægges mest vægt. Det er derfor, der tales om »opdragelsespræferencen«.

47. Dette særlige træk er så stærkt, at det efter min opfattelse er knyttet til begrebet om de grundlæggende rettigheder. Dette findes bekræftet i chartrets artikel 24, stk. 2, der fastslår, at »[i] alle handlinger vedrørende børn, uanset om de udføres af offentlige myndigheder eller private institutioner, skal barnets tarv komme i første række«.

48. Det er i øvrigt dette mere tungtvejende hensyn, der retfærdiggør og kræver, at strafferettens traditionelle svar ændres, således at det afspejler det, der kræves i forbindelse med hensyntagen til den mindreåriges tarv som følge af dennes alder og det tilstræbte formål – nemlig at sikre, at den repressive retsforfølgelse i den størst mulige grad muliggør den mindreåriges reintegration og opdragelse.

49. For så vidt angår et menneske, hvis personlighed på grund af vedkommendes alder er ved at formes, retfærdiggør hensyntagen til dette mere tungtvejende hensyn, der i øvrigt falder i tråd med hele samfundets interesse, at der træffes særlige foranstaltninger med hensyn til såvel opklarings- og undersøgelsesarbejdet som procedurerne for retsafgørelsen, og at den række af mulige reaktioner, der kan anvendes, diversificeres i et sådant omfang, at en pædagogisk foranstaltning kan idømmes som en strafferetlig sanktion, når loven tillader det.

50. Loven kan nemlig forbyde dette, idet den finder, at selve begrebet om straf under en bestemt alder er uegnet, og at den foranstaltning, der træffes over for en ung mindreårig, alene skal modtages i en sammenhæng, som er rent opdragelsesmæssig, og ikke i en sammenhæng, der er en blanding af såvel opdragelse som straf, hvilket ville risikere at berøve foranstaltningen nogen reel betydning, at bringe den mindreåriges deltagelse i foranstaltningen i fare og følgelig underminere dennes effektivitet.

51. Under hensyntagen til de principper, som jeg har henvist til ovenfor, skal det efter min opfattelse antages, at enhver ordning, der ikke fastlægger nogen forskel mellem de straffe, der kan pålægges en myndig lovovertræder, og dem, der kan pålægges en mindreårig lovovertræder, reelt ville tilsidesætte den pågældende mindreåriges grundlæggende rettigheder, idet straffens individuelle tilpasning – der er en forudsætning for anvendelsen af princippet om opdragelsespræferencen – således ville gøres umulig, for så vidt som dommerens frie skøn her ville lammes af selve loven.

52. Faktisk viser den komparative ret os, at EU-medlemsstaterne i deres lovgivning i det mindste har indført en ordning, der gør det muligt for retsinstanser at sikre denne individuelle tilpasning i kraft af to komplementære tilgange. Først i kraft af diversificeringen af de straffe, som retsinstanser kan idømme, og derefter ved kun at gøre det muligt at idømme straffe, der nærmer sig de klassiske fængsels- eller bødestraffe, fra bestemte aldersgrupper.

16 – Jf. konventionens artikel 40.

17 – Jf. navnlig de pågældende bestemmelsers artikel 17.

53. Således kan der under en bestemt alder ikke idømmes nogen straf. For lovovertrædelser begået i en aldersgruppe, der ligger umiddelbart derover, kan den straf, der idømmes, alene bestå af en pædagogisk foranstaltning. For den følgende aldersgruppe skal de straffe, der almindeligvis kan pålægges, men som anses for at være underordnede under hensyntagen til princippet om opdragelsespræferencen, under alle omstændigheder obligatorisk nedsættes, og den principielle anvendelse af dem i en konkret sag skal være specifikt begrundet. Det er trin for trin, svarende til de successive aldersgrupper, at den mindreårige lovovertræder gradvis nærmer sig en status som strafferetligt myndig.

54. I forbindelse med denne tilgang befinder vi os således på et område, hvor henvisningen til alder er sammenfaldende for alle medlemsstaternes vedkommende. På den ene side lader dette område hver medlemsstat frit vælge den måde, hvorpå den ønsker at fastlægge det strafferetlige ansvar for mindreårige, men medfører en forpligtelse til at anerkende den metode, som andre medlemsstater har fastholdt, og på den anden side gør den det muligt – under henvisning til den straf, der er ifaldet eller idømt – at fastsætte et objektivt kriterium for indplacering, der vil afgøre, om overgivelse accepteres eller afslås.

55. Heraf følger, at det er i denne retning, at artikel 3, nr. 3), i rammeafgørelse 2002/584 skal fortolkes. Den henvisning til alder, der foretages, vedrører den alder, hvor en straf kan pålægges en mindreårig gerningsmand. Det kan nemlig ikke antages, at visse medlemsstater, med den begrundelse, at deres nationale lovgivning fastholder en tilgang til vurderingen fra sag til sag af det strafferetlige ansvar for mindreårige, der består i en konkret undersøgelse af, om alle de tre kriterier, der er opstillet i punkt 36 og 37 i dette forslag til afgørelse, er opfyldt, kan genoptage denne analyse i deres egenskab af fuldbyrdende medlemsstat. Dette ville nemlig være ensbetydende med at genoprette et krævende udleveringssystem, der nødvendiggør, at den fuldbyrdende medlemsstat indhenter alle sagsakterne i forbindelse med strafforfølgingen eller domfældelsen og efterprøver, at de i alle enkeltheder svarer til dens egen nationale procedure.

56. En sådan fremgangsmåde ville være uforenelig med princippet om gensidig anerkendelse. Dette forpligter den fuldbyrdende medlemsstat til at acceptere den udstedende medlemsstats analyse vedrørende strafbarheden, som er muligt indtrædende i tilfælde af strafforfølging eller fastslået i tilfælde af straffedom afsagt i den udstedende medlemsstat. Imidlertid er denne rammeafgørelse støttet på princippet om gensidig anerkendelse¹⁸. Den kan således ikke fortolkes i en retning, der ville føre til fornægtelse dette princip.

57. Til gengæld er hovedpunktet fortsat spørgsmålet, om den mindreårige som følge af sin alder kan pålægges en straf. Dette grundlæggende spørgsmål stilles i artikel 3, nr. 3), i den nævnte rammeafgørelse, der i benægtende fald gør denne kendsgerning til en automatisk grund til at afslå overgivelse. Denne bestemmelse sikrer medlemsstaternes fulde overholdelse af grundbegreberne i lovgivningen om mindreårige. I denne forbindelse respekterer den de grundlæggende rettigheder, der bl.a. følger af chartrets artikel 24, stk. 2.

58. For fuldstændighedens skyld skal det tilføjes, at kendetegnene ved lovgivningen om mindreårige, der grundlæggende er vendt mod prioritering af opdragelse, gør, at beslutningen om at afslå overgivelse på grundlag af artikel 3, nr. 3), i rammeafgørelse 2002/584 ikke kan føre til slet og ret at løslade den mindreårige »ud i naturen«. Der følger derimod ud fra en tankegang om hensyntagen til den mindreåriges mere tungtvejende interesse en forpligtelse til at drage omsorg for vedkommende ad andre veje, nemlig ved hjælp af opdragelsesmæssige støtteaktiviteter. Sidstnævnte er en form for omsorg og beskyttelse af den mindreårige, som tager hensyn til dennes tarv, hver gang vedkommendes sundhed, sikkerhed og hæderlighed bringes i fare.

18 – Jf. dom af 29.6.2017, Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).

59. Når der imidlertid her rejses spørgsmålet om overgivelse, er det netop fordi der er tale om en lovovertrædelse begået i den udstedende medlemsstat – en lovovertrædelse, som fritagelse for strafansvar uanset, hvad definitionen af dette udtryk er, ikke kan få til at forsvinde. Det kan følgelig ikke antages, at gennemførelsen af en forbudt handling, der har haft en klart grov karakter, eftersom denne opfyldte kriterierne for at udstede en europæisk arrestordre, vil anses for at være normal. Der påhviler således her den fuldbyrkende medlemsstat en omsorgsforpligtelse med hensyn til – endnu en gang – børns grundlæggende rettigheder. Man bør i øvrigt huske på, at der er tale om et afslag på overgivelse, fordi den mindreårige er for ung til at afsone en straf – uanset om denne består i en pædagogisk foranstaltning – i den fuldbyrkende medlemsstat. Denne medlemsstats omsorgsforpligtelse har således kun fået større betydning.

60. Denne fortolkning, der bygger på komplementariteten mellem de forskellige aspekter af lovgivningen om mindreårige, synes efter min opfattelse at overholde grundlaget for de specifikke regler i lovgivningen om mindreårige, der primært giver udtryk for solidariteten mellem generationerne og befolkningerne. Jeg mener grundlæggende, at det samspil af regler, der gør det muligt at opbygge et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, ikke bør fortolkes på en måde, der går imod dette ideal, men derimod på en måde, som fremmer det.

61. For så vidt angår denne sag vedrører begæringen om overgivelse en mindreårig, over for hvilken idømmelse af straf ikke er udelukket i belgisk ret. Imidlertid ville dette af myndighederne i den fuldbyrkende medlemsstat kræve, at disse gennemførte en undersøgelse af den mindreåriges personlighed, af dennes tidligere strafbare forhold, og om der forelå indsigt hos den pågældende på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået. Imidlertid opstår disse spørgsmål, og bl.a. spørgsmålet om, hvilken straf der kan pålægges den mindreårige som følge af vedkommendes personlighed og alder, også i den udstedende medlemsstat. En besvarelse af de nævnte spørgsmål må derfor ske ved en bedømmelse, som det alene tilkommer retsinstanserne i denne medlemsstat at foretage. Under en anden synsvinkel ville en afvisning af denne løsning svare til at tilsidesætte princippet om gensidig tillid.

62. Henset til ovenstående betragtninger er det min opfattelse, at artikel 3, nr. 3), i rammeafgørelse 2002/584, sammenholdt med chartrets artikel 24, stk. 2, skal fortolkes således, at den fuldbyrkende medlemsstat kan afslå at overgive en mindreårig, hvis sidstnævnte i betragtning af sin alder på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, ikke kan pålægges nogen straf i henhold til denne medlemsstats lovgivning. Til gengæld skal den fuldbyrkende medlemsstat overgive den mindreårige, når den straf, der under hensyntagen til den pågældendes alder på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, kan idømmes i den udstedende medlemsstat med hensyn til sin art og størrelsesorden, svarer til en straf, der ligeledes ville kunne ifaldes eller idømmes i den fuldbyrkende medlemsstat.

63. Afslår den fuldbyrkende medlemsstat at overgive den mindreårige, skal denne i forhold til den mindreårige opfylde omsorgsforpligtelserne i forbindelse med de opdragelsesmæssige støtteaktiviteter, der påhviler den.

V. Konklusion

64. På baggrund af samtlige ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen at besvare de af hof van beroep te Brussel (appeldomstol i Bruxelles, Belgien) forelagte præjudicielle spørgsmål på følgende måde:

- 1) Artikel 3, nr. 3), i Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne som ændret ved rammeafgørelse 2009/299/RIA i lyset af artikel 24, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder skal fortolkes således, at:
  - Den obligatoriske grund til at afslå fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre, der er fastsat i denne bestemmelse, finder ikke anvendelse, blot fordi den gerningsmand, som denne arrestordre er udstedt over for, er mindreårig.
  - Den fuldbyrdende medlemsstat kan afslå at overgive en mindreårig, hvis sidstnævnte i betragtning af sin alder på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, ikke kan pålægges nogen straf i henhold til denne medlemsstats lovgivning.
  - Til gengæld skal den fuldbyrdende medlemsstat overgive den mindreårige, når den straf, der under hensyntagen til den pågældendes alder på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, kan idømmes i den udstedende medlemsstat med hensyn til sin art og størrelsesorden, svarer til en straf, der ligeledes ville kunne ifaldes eller idømmes i den fuldbyrdende medlemsstat.
- 2) Afslår den fuldbyrdende medlemsstat at overgive den mindreårige, skal denne i forhold til den mindreårige opfylde omsorgsforpligtelserne i forbindelse med de opdragelsesmæssige støtteaktiviteter, der påhviler den.